

University of Groningen

Het t-woord

Vols, M.

Published in:
Socialisme en Democratie

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Vols, M. (2010). Het t-woord. *Socialisme en Democratie*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

INTERVENTIE

In de publieke sector moeten mens en kwaliteit weer voorop staan en niet prijs en efficiency, zegt Hamer. Ik deel het sentiment, maar waar komt dan het geld vandaan? En wie bewaakt die kwaliteit?

In de zorg, in de woningbouw moet een publiek belang worden gedefinieerd. Als oude volkshuisvester noem ik de kernbegrippen: beschikbaarheid, betaalbaarheid, kwaliteit en rechtvaardigheid. Dit betekent dat er een mix moet zijn: het marktmechanisme als basis, met daarbij een goed instrumentarium voor overheidsinterventies voor die gevallen waarin de ‘marktmeester’ moet optreden. Bij Romke van der Veen heet dit ‘geregisseerde liberalisering’ of ‘managed competition’ (zie Jouke de Vries en Paul Bordewijk, *Rijdende treinen, gepasseerde stations*, p. 254). Ik bedoel maar: Remkes en ik wisten het tien jaar geleden al.

Maar wie gaat die concurrentie managen? Om die vraag te beantwoorden moet eerst worden nagegaan hoe de verhoudingen zijn tussen een bewindspersoon, zijn departement en de maatschappelijke werkelijkheid. Boeiend is het boek van Marcel Metze over de reorganisatie van Rijkswaterstaat (*Veranderend getij*, 2009/2010), waarin niet alleen de verhouding tussen departementale bureaucratie en samenleving uitgebreid aan bod komt, maar ook de politieke aansturing van technische specialisten.

Hoe dapper is Mariëtte Hamer als ze zegt terug te willen naar zeven kerndepartementen en drie bestuurslagen? Van mij mag het, alleen hebben we het de laatste veertig jaar niet bij benadering voor elkaar gekregen. Het is eerder andersom: regionale bestuursvormen zijn een vierde bestuurslaag geworden en het aantal ambtenaren daalt niet.

6 Over een kleinere overheid wordt veel te lichtvaardig gesproken. Het waarborgen van publieke belangen vereist ambtenaren, regels en toezicht. Natuurlijk zou Den Haag ervoor kunnen kiezen om lagere niveaus meer taken te geven en zich niet meer met alles te bemoeien. Maar dat is een terughoudendheid die je niet vaak ontmoet. Zomaar een voorbeeld uit Hamers eigen koker: 5% van het gemeentelijke personeel zou uit jonge arbeidsgehandicapten moeten bestaan. Ik zie het controlecircus al voor me.

Ik ben intens tevreden met de eerste tekenen van herbronning binnen mijn partij, de groei van rode donsveertjes op schraal kippenveld. Bij wijze van voorbereiding op een kille wind van bezuinigingen is dat dons niet verkeerd. Maar ik zou willen dat we de standpunten wat nauwkeuriger en systematischer bediscussieerden — onderling en met de kiezers. Het zou kunnen dat een groot deel van de oplossing van de problematiek van de overheidsfinanciën ligt in het bezuinigen op bestuur en ambtenaren, maar zomaar roepen dat een kleiner ambtenarenbestand volstaat is veel te gemakkelijk.

TOM VAN DOORMAAL
Voormalig rijksambtenaar

Het t-woord

‘Tough on crime, tough on the causes of crime.’ Met deze campagneslogan won Tony Blair in 1997 de Britse verkiezingen. Waar linkse politici veiligheid lang als rechts thema hadden weggezet en hoogstens aanstuurden op het wegnemen van de oorzaken van ongewenst gedrag, slaagde New Labour erin om de aanpak van concrete overlast en criminaliteit weg te sleuren uit het conservatieve politieke kamp. Blair bediende zich onder meer van de justitiële machinerie: in het eerste regeeringsjaar trad de *Crime and Disorder Act* in werking en werd het mogelijk om door middel van een zogenaamde *Anti-Social Behaviour Order* (ASBO) overlast te bestrijden. De ‘law-abiding majority’ moest het winnen van de ‘neighbours from hell’.

Ook binnen de PvdA is het gemeengoed geworden om zowel de wortels van onaangepast, hinderlijk gedrag als de daders zelf aan te pakken. Zo introduceerde de Rotterdamse wethouder Karakus de ‘tokkietoets’: potentiële huurders worden gescreend op een overlastverleden. Tweede-Kamerlid Heerts kondigde na de Goudse rellen de komst van een wetsvoorstel omtrent de buurtrechter aan. Deze magistraat trekt de buurten in, is niet elitair (‘speelt geen hockey’) en werkt afschrikwekkend voor jonge overlast-

INTERVENTIE

veroorzakers. Zijn collega Kuiken begon met het verzamelen van verhalen over burenoverlast. In korte tijd bundelde zij een paar honderd klachten over elkaar terroriserende buurtgenoten. Naar aanleiding van dit zwartboek deed zij een elftal aanbevelingen aan gemeenten en de regering om overlastgevers beter en harder aan te pakken: harder straffen, verplichte buurtbemiddeling en snellere hulpverlening.

In navolging van Hein Roethof en Tony Blair zijn sociaal-democratische politici bereid burgers te verlossen van 'des mensen overlast'. Dat werd tijd ook. Als bij sommigen de gedachte opborrelt dat politiek links hiermee uit electorale beweegredenen achter ideeën van Dalrymple, Wilders en zijn adjudant Hero ('schieet maar in de knieschijf') Brinkman aanhobbelt, dan hebben zij het mis. Het creëren van een veilige woonomgeving is niet rechts. Het opkomen voor burgers wier leven door burenen tot een hel wordt gemaakt is niet rechts. Achter de voordeur treden wanneer iemand zijn woning of kinderen verwaarloost is niet rechts.

Dat neemt niet weg dat waakzaamheid tegen schendingen van vrijheidsrechten in naam van het grote goed veiligheid geboden blijft. Dat geldt des te meer nu alleen al het laten vallen van het t-woord — met de t van tokkie — een politiek argumentatief panacee lijkt te zijn geworden om nieuwe bevoegdheden in de strijd tegen overlast te veroveren: noch politici, noch hun kiezers identificeren zich met de getokkieficeerde overlastveroorzaker, met als gevolg dat harde maatregelen op weinig kritiek of weerstand stuiten. Waar dat toe kan leiden, blijkt nu in Groot-Brittannië. Daar zijn opmerkelijke ASBO's van kracht die mensen van al-

les en nog wat verbieden, zoals het gebruik van de eigen voordeur, een handschoen dragen, zingen onder de douche, lachen, in de handen klappen, luidruchtig bidden en het telen van tomaten. Toen een persoon die een verbod op het hebben van luidruchtige seks opgelegd had gekregen zich beriep op het recht op eerbiediging van de privacy, werd dat door de rechter van de hand gewezen; op overtreding van de ASBO volgt een voorwaardelijke celstraf.

Om dit soort exotische gevallen van overheidsbemoeyenis in Nederland te voorkomen is helderheid in de politieke discussie over overlastbestrijding noodzakelijk. Dat veel mensen vinden dat overlast stevig moet worden aangepakt is nu wel duidelijk. Dat soms achter de voordeur getreden moet worden, is ook evident. Maar er is hier een fundamenteel probleem aan de orde, namelijk de vraag welk als hinderlijk ervaren gedrag welke vrijheidsbeperekkende interventie rechtvaardigt. Meer concreet gaat het om kwesties als: welk overlastgevend gedrag in een woning kan worden verboden? Wat rechtvaardigt een huisuitzetting? Mag een veroordeling voor seksueel misbruik leiden tot verbanning van de betrokkene uit een straat, wijk of stad?

Pas als er helderheid is, weten burgers en gemeentebestuurders waar zij aan toe zijn. En alleen dan zien linkse én rechtse partijen zich ertoe gedwongen scherp duidelijk te maken hoe ver zij willen gaan in de 'keiharde' aanpak van de tokkies onder ons.

MICHEL VOLS

Jurist en filosoof, promovendus aan de Rijksuniversiteit Groningen